

GLOBALIZACIJA I OKOLIŠ

Geografske osnove globalizacije
10. Predavanje

Izv. prof. dr. sc. Jelena Lončar

ISHODI UČENJA

- Znati navesti i objasniti neke od najvažnijih globalnih okolišnih problema.
- Razumjeti potrebu donošenja i značaj Kyoto protokola na globalnoj razini.
- Objasniti politiku i pristup održivog razvoja te kako se pristupa održivom razvoju na razini EU i Hrvatskoj.
- Shvatiti koncept ekološkog otiska i zašto je važan te se i dalje mora mjeriti.

- Čovjekov negativni utjecaj na okoliš do početka 20. st. bio je neznatan - čovjekove aktivnosti nisu bile ozbiljna opasnost za Zemljin ekosustav.
- Druga polovica 20 st. - ekonomsku transformaciju slijedi brz rast gradskog stanovništva i porast razine urbanizacije.
- Rezultat - niz ekoloških problema.
- Znanstvena zajednica jasno je dokumentirala i kvantificirala globalne okolišne promjene.

Globalni okolišni problemi

U glavna okolišna pitanja ubrajaju se:

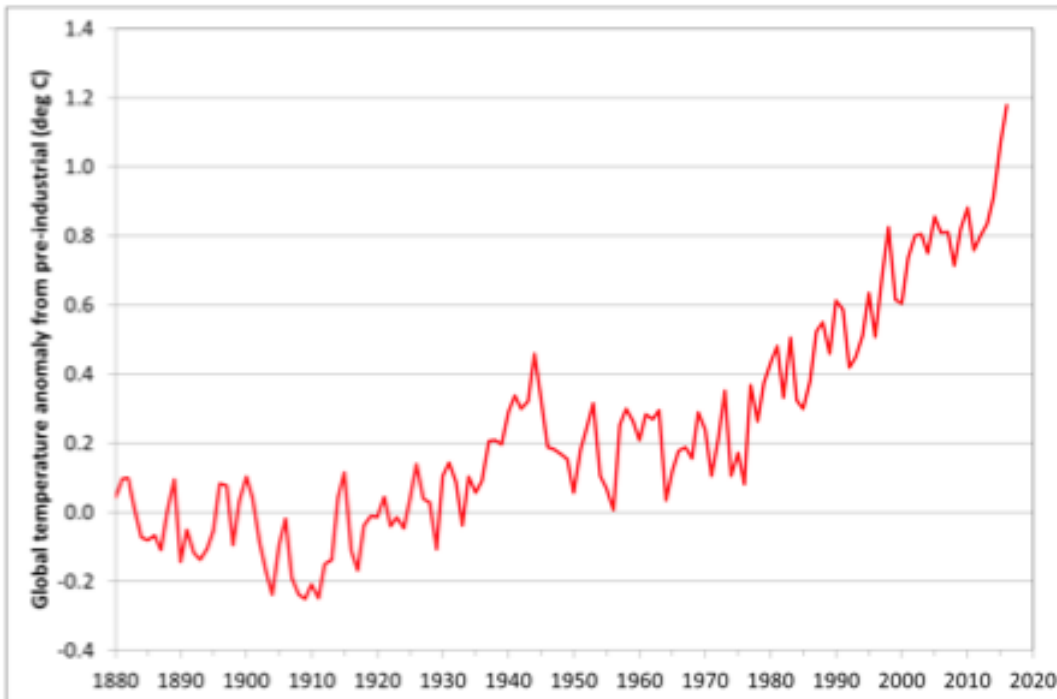
- ✓ Degradacija šuma i obradivog tla pod utjecajem poljoprivredne proizvodnje,
- ✓ Iscrpljivanje resursa poput vode, ruda, pijeska i sl.,
- ✓ Degradacija okoliša,
- ✓ Javno zdravlje,
- ✓ Gubitak bioraznolikosti,
- ✓ Gubitak otpornosti u ekoustavima,
- ✓ Izdržavanje siromašnih, itd.

Potencijalni učinci klimatskih promjena

- Globalna srednja temperatura se povisila za 2 °C
- Prosječna temperatura tla od 1880. porasla za 0,6 °C
- Prosječna temperatura zraka mogla bi porasti globalno od 1,4-5,8 °C
- 1990-e bile su najtoplije godine 20. stoljeća
- Sj. Amerika i sjeverni dio srednje Azije mogli bi biti topliji i 40 % od svjetskog prosjeka
- Morski led mogao bi biti tanji za 10 – 15 % u odnosu prema 1950. godini
- Snježni pokrivač mogao bi biti 10 % tanji u usporedbi s 1960. godinom
- Morska razina bi se mogla izdići za 0,8 m do 2100. godine, pa bi neke reljefno niske zemlje bile potopljene
- Tople struje, poput Golske, mogle bi oslabjeti
- Ispuštanje ugljika s današnjih 6,8 milijarda tona godišnje moglo bi se do 2100. godine povećati na 35 – 40 mlrd. t godišnje
- Suše bi globalno bile češće i jače, posebno u srednjoj Africi i dijelovima Azije.

PROMJENE GLOBALNE TEMPERATURE

Global temperatures – change from pre-industrial

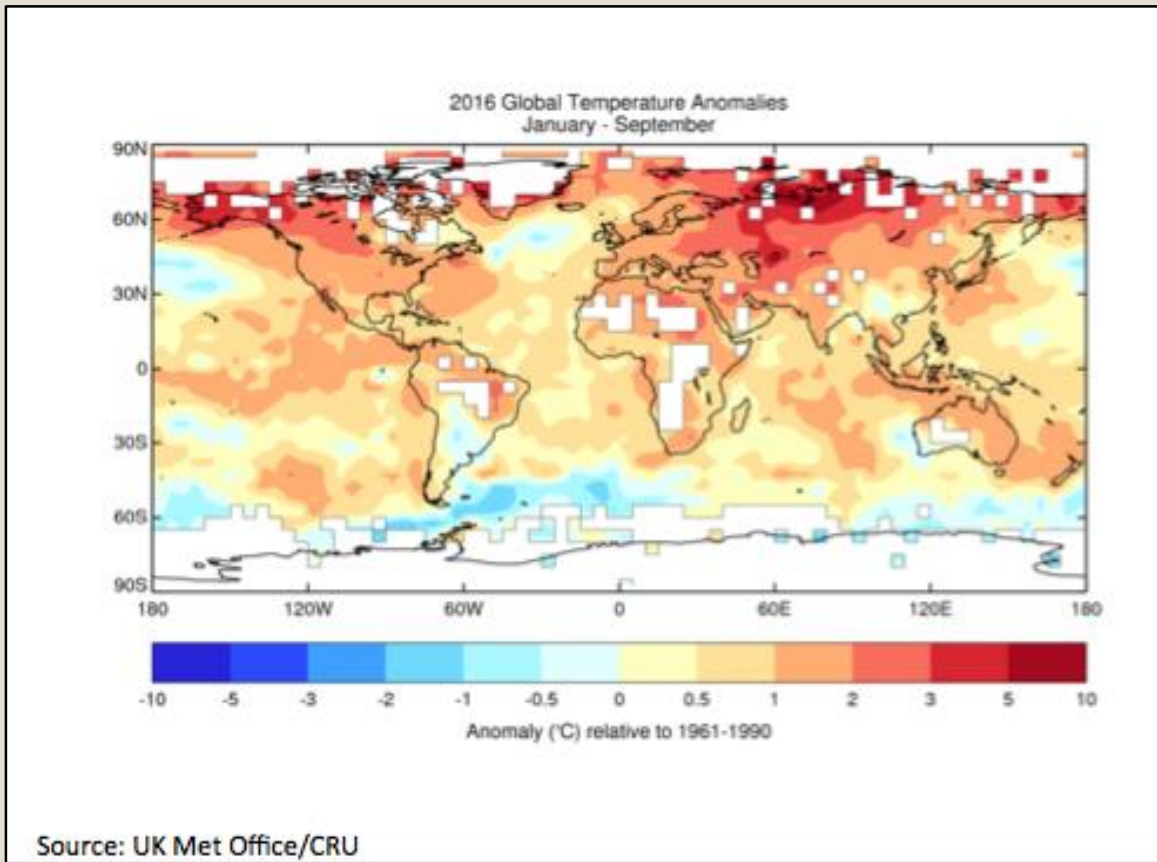
Data: NOAA, NASA, UK Met Office/CRU

- Efekt staklenika - značajno povećan od 19. st., a povećanje CO₂ pridonijelo je porastu temperature na Zemlji za 0,8 °C od 1860. - 2000.g.
- od 2000. - 2100. g. daljnje povećanje moglo bi iznositi od 1,4-5,8 °c.
- pri tomu najviše zabrinjava „točka s koje nema povratka“.

Sl. 1. Porast temperatura na globalnoj razini od 1880. - 2020.

Izvor: World Meteorological Organization,
<https://public.wmo.int/en/media/press-release/provisional-wmo-statement-status-of-global-climate-2016>

TEMPERATURNE ANOMALIJE

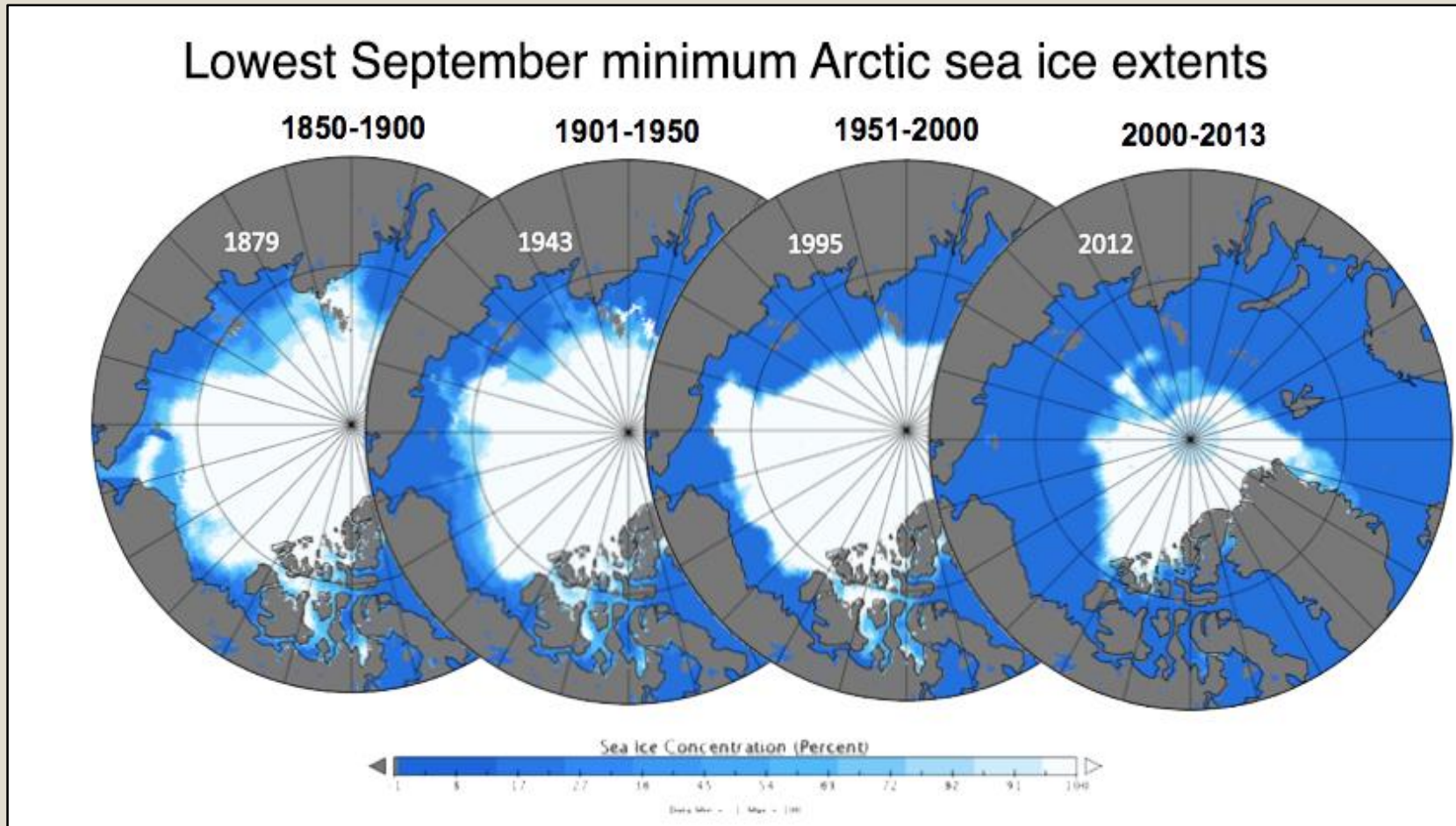

- Ako želimo izbjeći katastrofalne posljedice, moramo u ovom stoljeću spustiti globalno zatopljenje ispod 2 °C.
- Područje Arktika jedno je od najugroženijih porastom temperature.

Sl. 2. Globalne temperaturne anomalije u svijetu od siječnja do rujna, 2016.

Izvor: World Meteorological Organization, <https://public.wmo.int/en/media/press-release/provisional-wmo-statement-status-of-global-climate-2016>

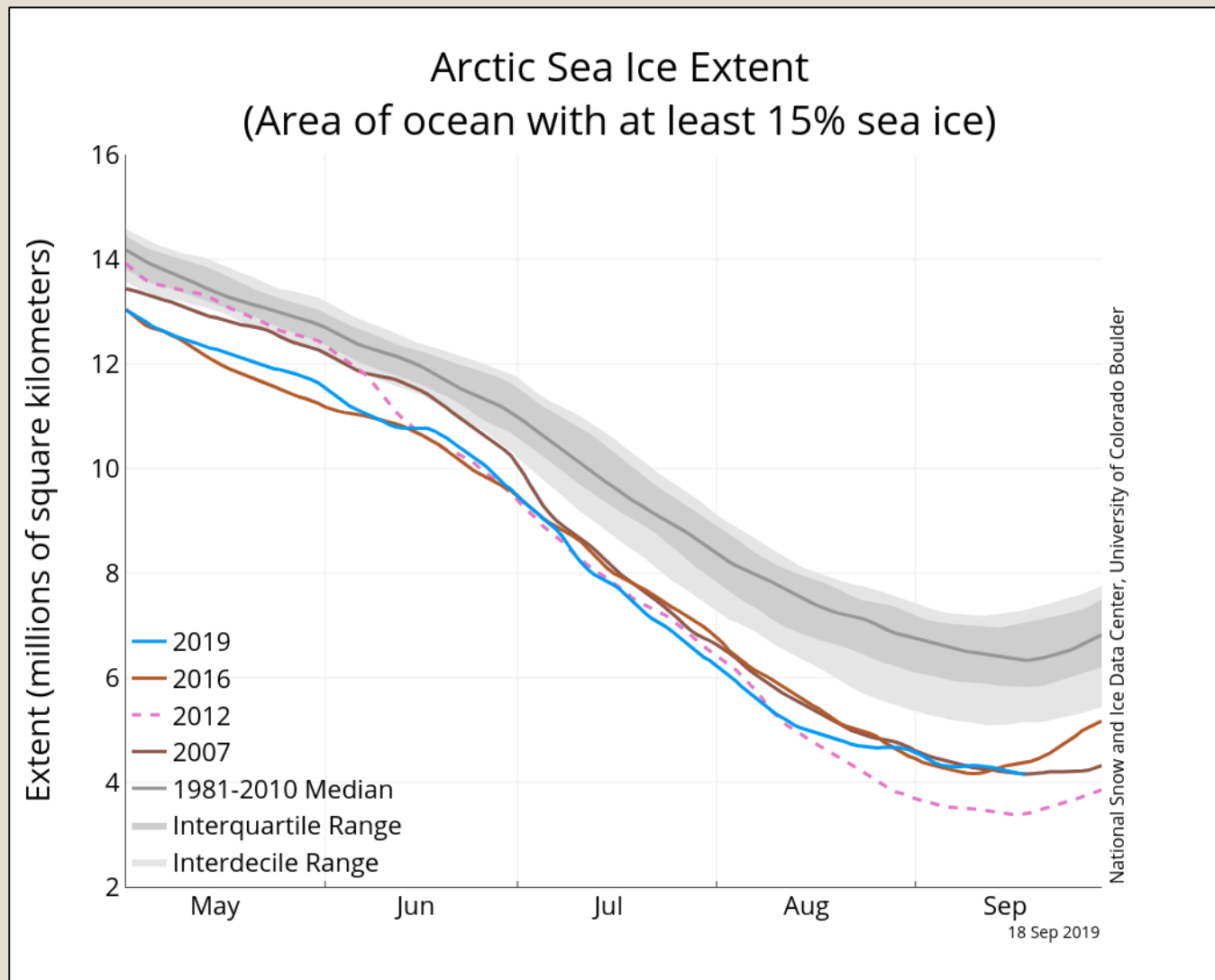
SMANJENJE POVRŠINE ARKTIČKOG LEDA

Sl. 3. Smanjivanje površine leda Arktičkog mora u rujnu od 1879. - 2013.

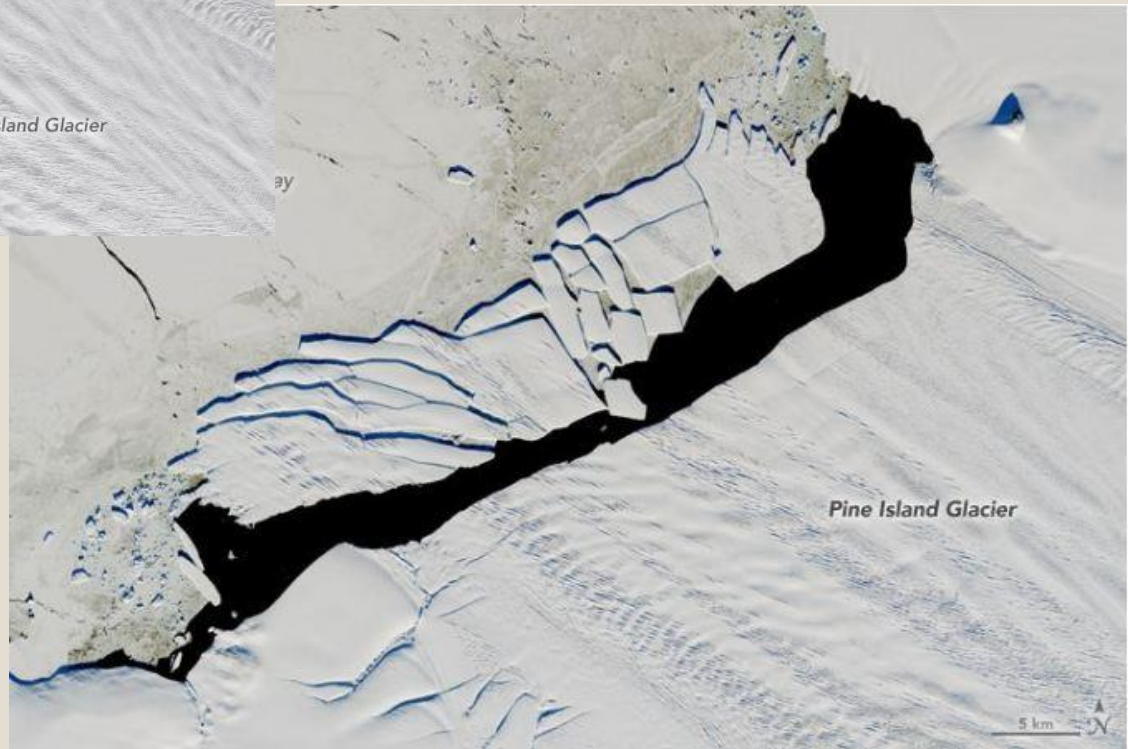
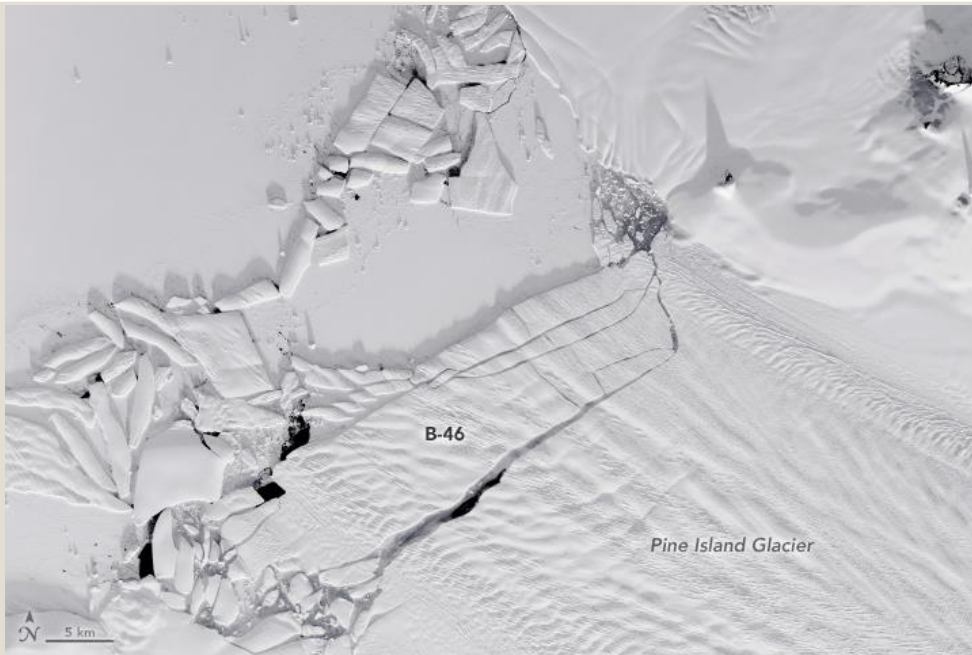
Izvor: F. Fetterer/National Snow and Ice Data Center, NOAA, <http://nsidc.org/arcticseaicenews/2018/01/>

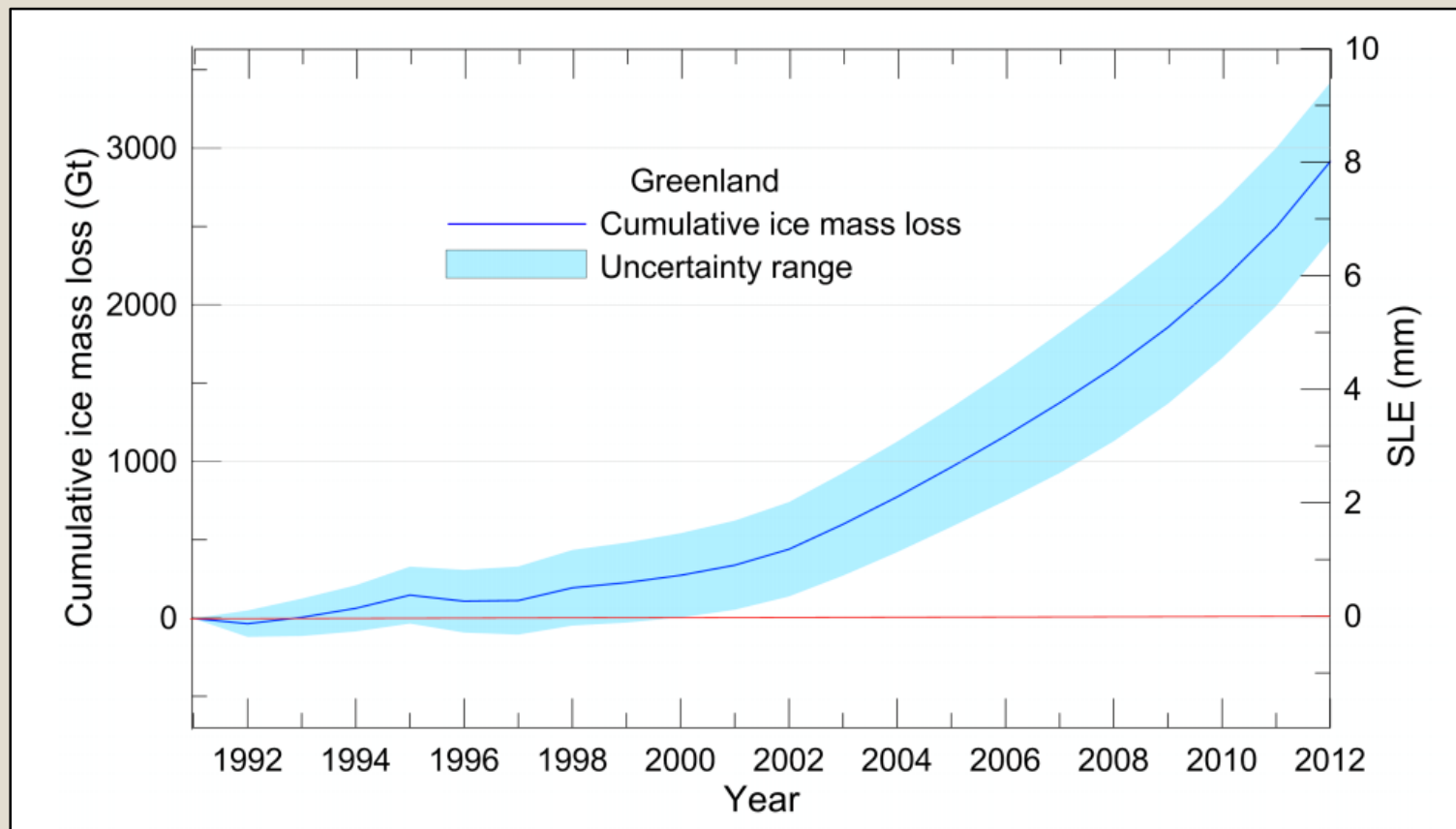
Sl. 4. Prostiranje arktičkog leda u pojedinim mjesecima i godinama

Izvor: <https://nsidc.org/arcticseaicenews/2019/09/arctic-sea-ice-reaches-second-lowest-minimum-in-satellite-record/>

Sl. 5. i 6. Odvajanje leda od ledenjaka Pine, 2017.

Izvor: NASA Earth Observatory, Landsat 8, <https://earthobservatory.nasa.gov/features/pine-island>

Sl. 7. Gubitak ukupne mase leda na Grenlandu od 1992. - 2012. g.

Izvor: <https://www.climatesignals.org/resources>

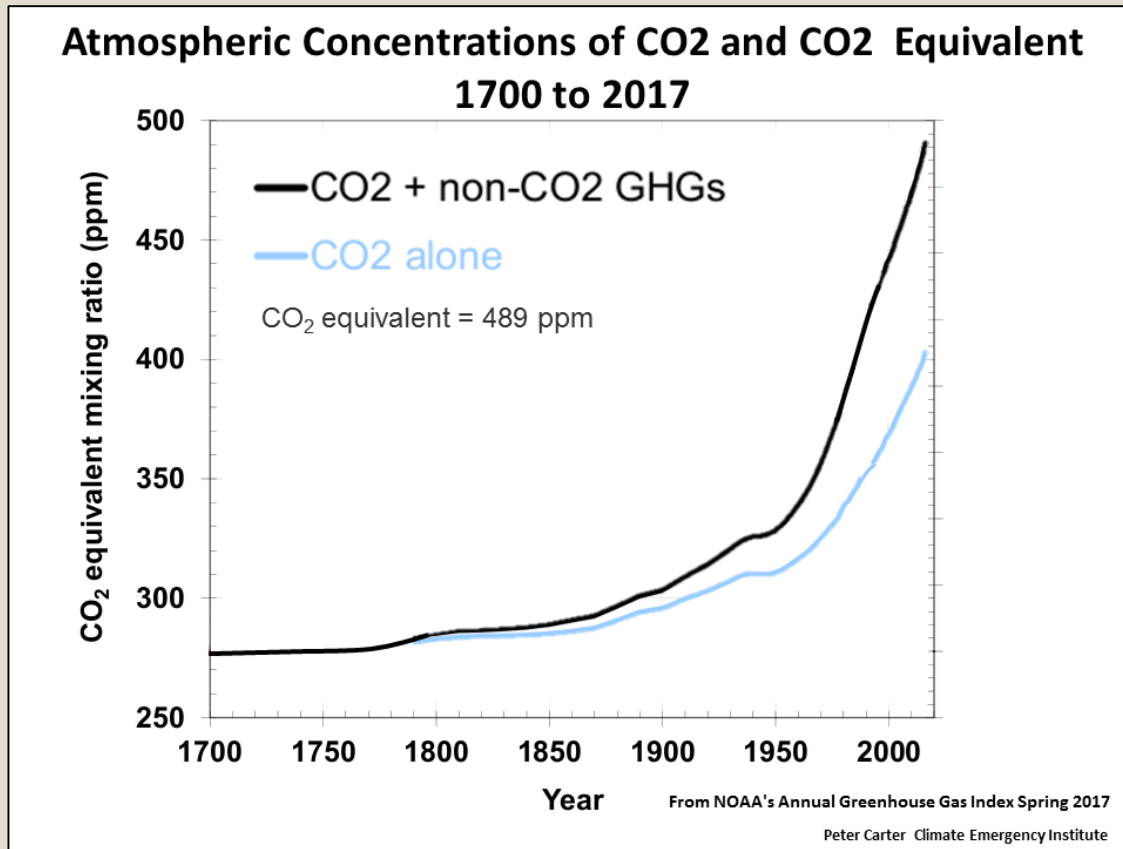
Kyoto protokol

- Stupio na snagu 16.2.2005. godine.
- Kyotski se protokol odnosi na emisije 6 stakleničkih plinova: CO₂, metana, N₂O, klorofluorouglikovodike (HFC-i, PFC-i) i sumporov heksafluorid (SF₆).
- Emisije država utvrđuju se standardiziranim proračunom.
- Glavni izvori emisije su porast zalihe ugljika u biomasi šuma, poljoprivrednih usjeva i tla, te uslijed promjena u korištenju zemljišta.
- Ratificiran od 55 država Priloga I. UNFCCC.

Kronologija događaja koji su omogućili shvaćanje klimatskih promjena

- **1827.** franc. znanstvenik Jean-Baptiste Fourier ustanovio je "učinak staklenika,,.
- **1896.** šved. kemičar i nobelovac Svante Arrhenius dokazao je da je upravo CO₂ uzročnik Fourierova *učinka staklenika*.
- **1979.** izvješće am. Nacionalne akademije znanosti dokazima izravno povezuje „efekt staklenika“ i globalno zatopljenje”.
- **1987.** Protokolom iz Montréala zabranjuju se uporaba klorfluorovodikâ za koje se vjeruje da teško oštećuju zaštitni sloj ozona u stratosferi, posebno iznad polarnih područja.
- **1994.** stupa na snagu Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama.
- **1999.** najtoplija je godina otkako se u cijelom svijetu od 1880. godine počela precizno mjeriti temperatura mora i zraka.
- **16. 2. 2005.** Kyoto protokol postaje obveza svim članicama UN-a.

STAKLENIČKI PLINOVI

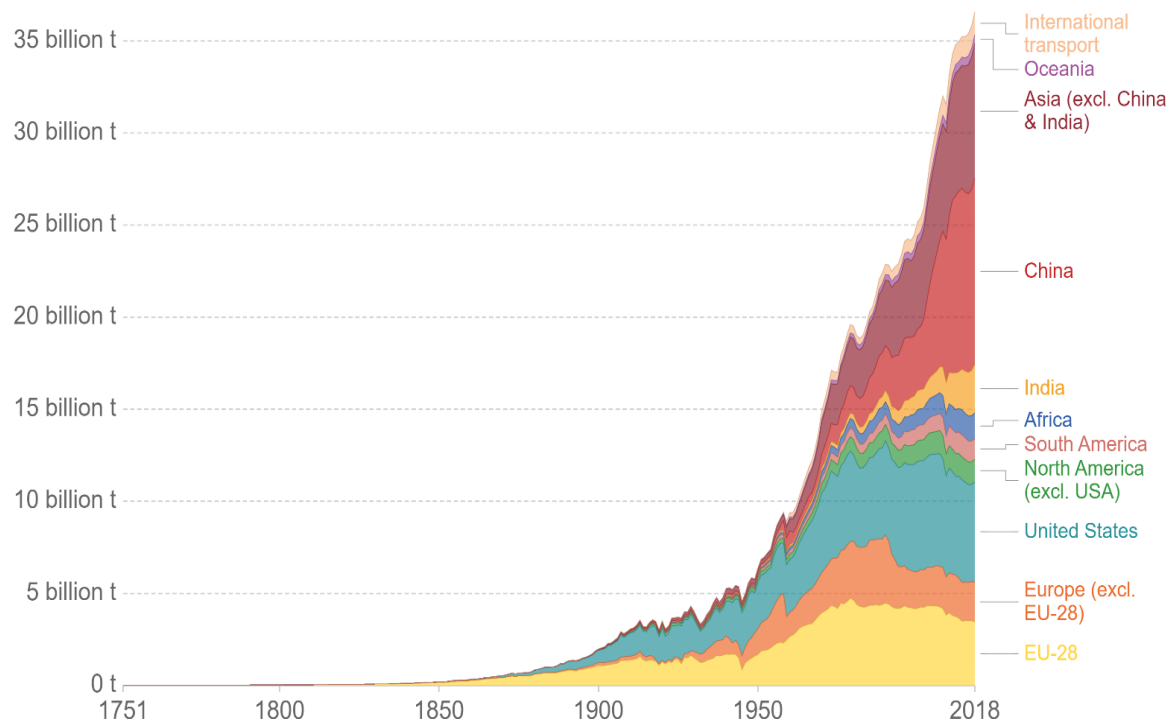
- Predindustrijske razine CO₂ u atmosferi bile su relativno niske.
- Nakon 1850-ih počinje značajnije povećanje CO₂ u atmosferi, a kulminira nakon 1950-ih s tendencijom stalnog rasta.

Sl. 8. Povećanje CO₂ u atmosferi od predindustrijskog razdoblja 1700. - 2000. g.

Izvor: http://www.onlyzerocarbon.org/co2_levels.html

Annual total CO₂ emissions, by world region

This measures CO₂ emissions from fossil fuels and cement production only – land use change is not included.

Source: Carbon Dioxide Information Analysis Center (CDIAC); Global Carbon Project (GCP)

Note: 'Statistical differences' included in the GCP dataset is not included here.

OurWorldInData.org/co2-and-other-greenhouse-gas-emissions • CC BY

- Najveće razine CO₂ emisija bilježe se od 1950-ih godina.
- U posljednjih 40-ak godina najveće emisije bilježe SAD odn. u zadnjih 20-ak godina Kina.
- Europa je nešto manji globalni izvor emisija CO₂, ali EU-28 ima velike emisije.

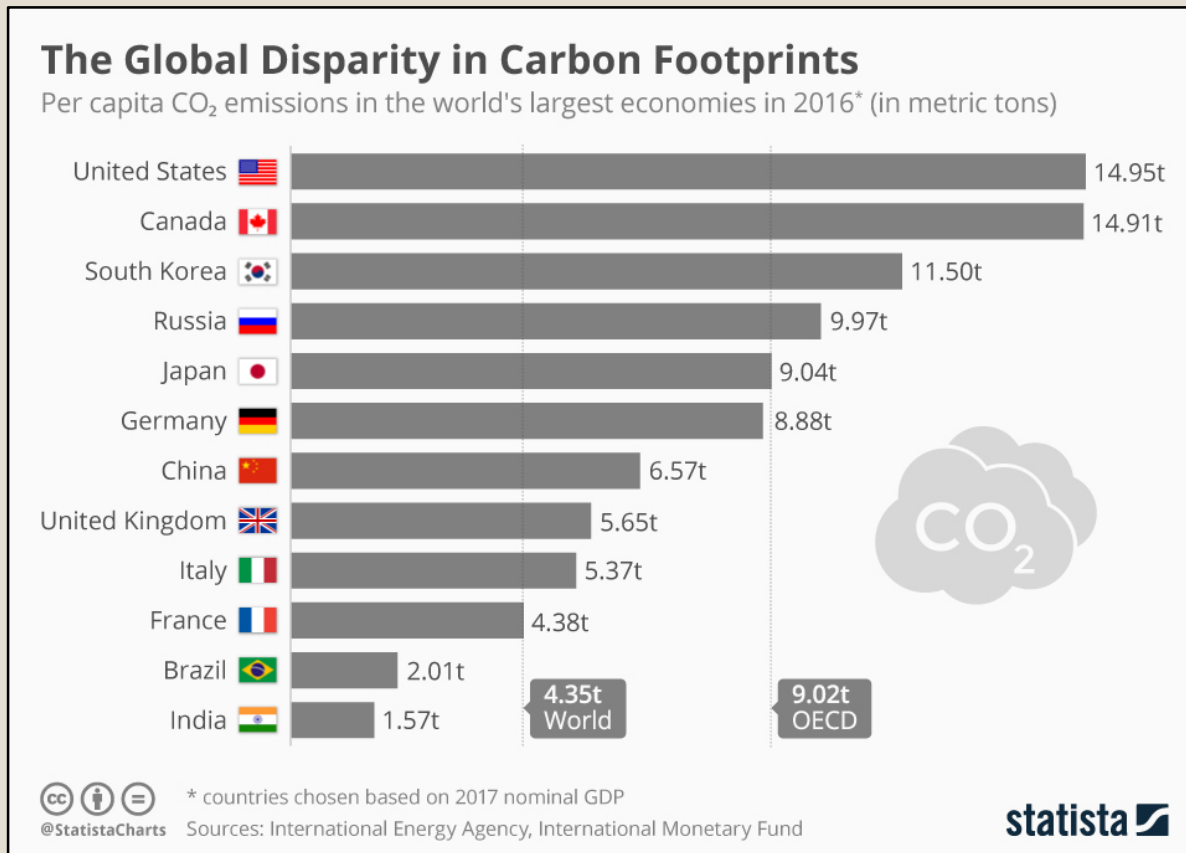
Sl. 9. Emisije CO₂ prema odabranim državama/regijama - ovisno o stupnju razvijenosti od 1751. - 2018. g.

Izvor: <https://ourworldindata.org/co2-emissions>

- SAD, Australija i Monako - jedine 3 industrijske države koje nisu prihvatile Protokol iz Kyota.
- Brojni ekonomisti u SAD-u upozoravaju na posljedice primjene Protokola iz Kyota.
- Oni tvrde da bi se njegovom primjenom rast američkog gospodarstva bitno smanjio, pa čak i zaustavio.

Najrazvijeniji - najveći zagađivači?

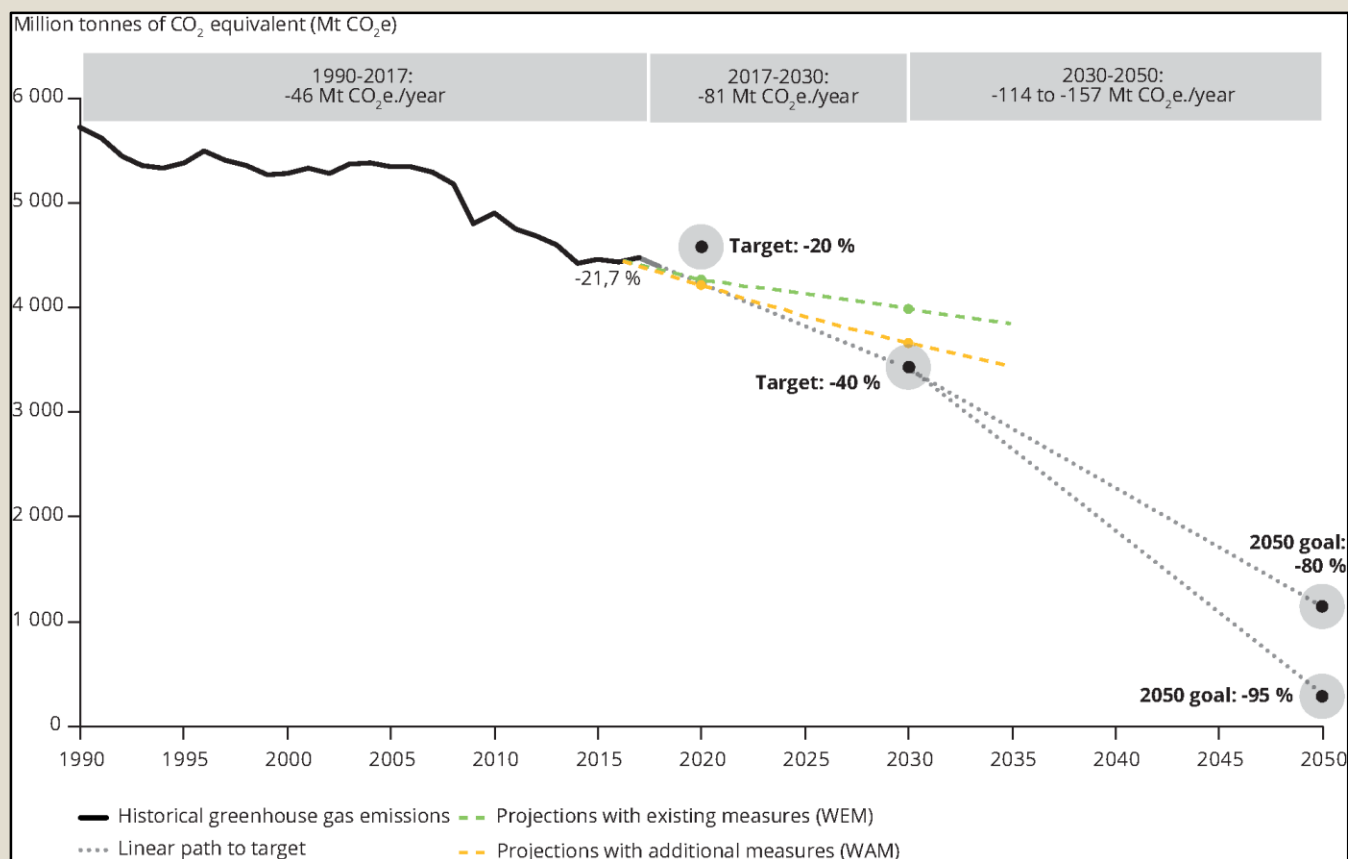

- SAD i Kanada vodeće su države svijeta u kojima se ispušta najviše CO₂ po stanovniku.
- Slijede ih neke azijske (J. Koreja, Japan, Kina) odn. europske države (Rusija, Njemačka, UK).

Sl.10. Emisije CO₂ per capita u nekim državama, 2016.

Izvor: <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/chart-of-the-day-these-countries-have-the-largest-carbon-footprints/>

- Zbog brojnih i sve težih globalnih okolišnih problema - EU bi trebala postati prvo globalno gospodarstvo koje je okolišno neutralno tj. ne bazira se na ispuštanju CO₂ - Agenda za zelenu Europu.

Sl. 11. Emisije stakleničkih plinova (predviđene i očekivane) u EU do 2050. g.

Izvor: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/greenhouse-gas-emission-trends-6/assessment-3>

Kyoto protokol u RH

- RH - potpisala Protokol 11. ožujka 1999. godine kao 78. potpisnica.
- Nije ga ratificirala sve do 2007. (zbog pregovora oko bazne godine).
- 27. travnja 2007. godine - Hrvatski sabor donio Zakon o potvrđivanju Protokola iz Kyota uz Okvirnu konvenciju UN-a o promjeni klime.
- 90-og dana od dana polaganja isprave o ratifikaciji kod depozitara, Glavnog tajnika UN-a, Hrvatska je postala punopravna članica Protokola - 28.8.2007. godine.

- I u znanstvenoj zajednici postoje protivnici Protokola.
- Oni najčešće tvrde da ne postoje jasni dokazi o utjecaju čovjeka na promjene klime.
- Njihov je najčešći argument - ne može se sa sigurnošću utvrditi da li je čovjek odgovoran za porast temperature na Zemlji.

Održivi razvoj (OR)

- Pitanje *održivog razvoja* - nužno uvesti u problematiku razmatranja globalizacije.
- Ideja i zahtjev za održivim razvojem prvi put su artikulirani 1974. godine na skupu stručnjaka UNESCO u Stockholmu.
- Ekonomija nije i ne može biti odvojena od prirodne okoline/okoliša.
- Filozofija održivog razvoja polazi od razumijevanja interakcije ekonomije i ekologije i preferira anticipativni pristup politici zaštite okoline.

- Od 1992. godine - postoji Komisija za održiv razvoj pri UN-u (*Commission for Sustainable Development*).
- Ona je zadužena za nadzor i provođenje održivosti na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.
- EU je u *Ugovoru iz Amsterdama* održivost proglasila glavnom odrednicom za sva područja politike.
- Još 2005. godine naglasak je stavljen na ekološke inovacije.
- Komisija je postavila cilj u svrhu pojačavanja promocije ekoloških tehnologija.
- Promiče i pristup tehnologiji koja će omogućiti strukturne promjene koje su potrebne za dugoročnu održivost:
  - ✓ Na području održive upotrebe resursa,
  - ✓ Klimatskih promjena i
  - ✓ Energetske učinkovitosti.

- Prema Istraživanju o društveno odgovornom poslovanju iz 2017. godine čak 75 % najvećih svjetskih kompanija primjenjuje GRI standarde u svojim nefinancijskim izvještajima (The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting, 2017, <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf>).

Dugoročan okvir politika EU do 2050. godine

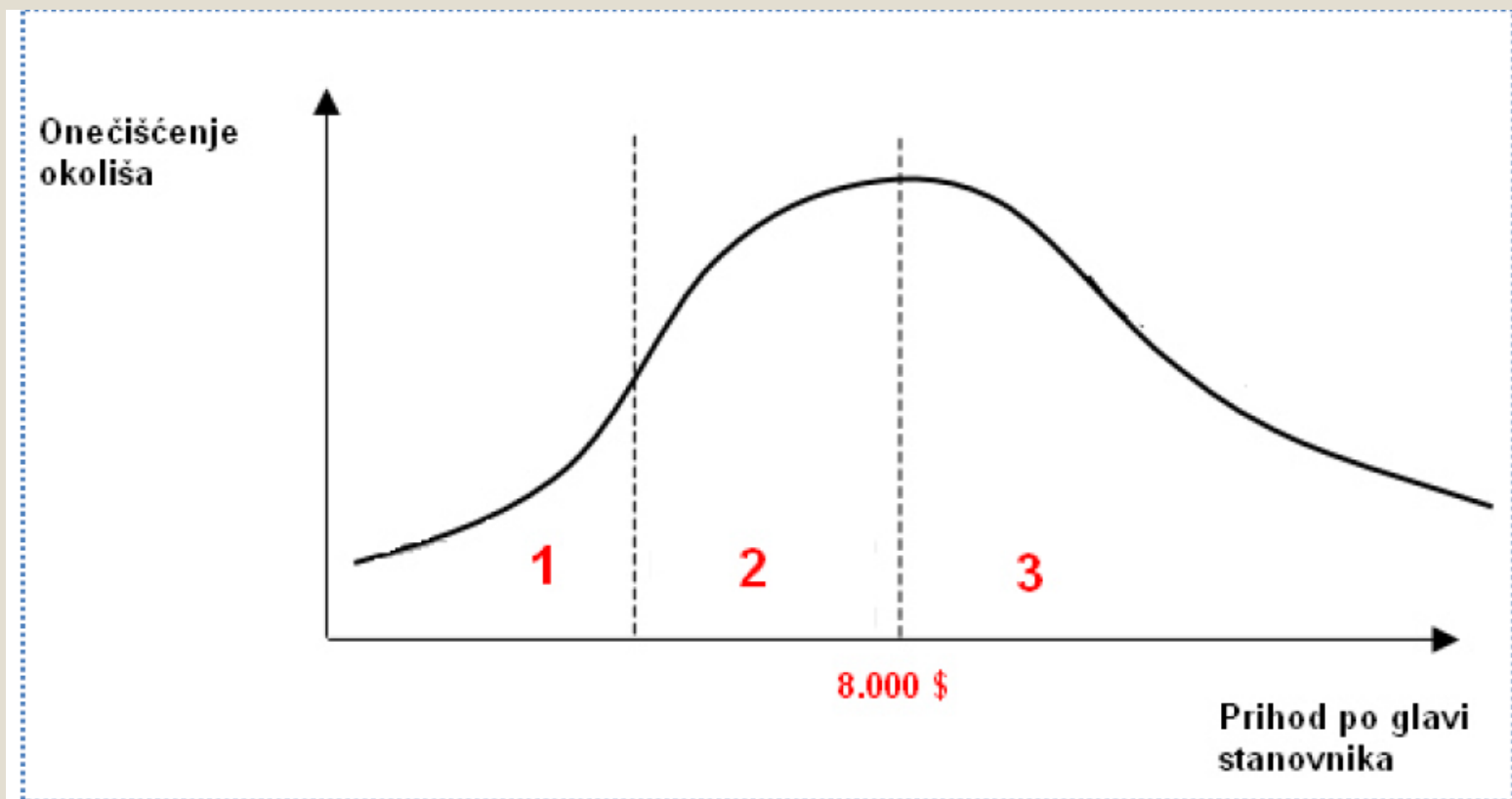
- Taj okvir sadrži 4 plana:
  - ✓ Plan za prijelaz na konkurentno gospodarstvo s niskim emisijama ugljika do 2050.;
  - ✓ Bijelu knjigu Plan za jedinstveni europski prometni prostor – put prema konkurentnom prometnom sustavu unutar kojeg se učinkovito gospodari resursima;
  - ✓ Energetski plan 2050.;
  - ✓ Plan za povećanje europske učinkovitosti iskorištavanja resursa.

Okolišna Kuznetzova krivulja – EKC

- Kad je populacija je već zadovoljila svoje minimalne životne potrebe javlja se briga za čisti okoliš.
- Točka preokreta - kada prihod po glavi stanovnika dostigne razinu od oko 8.000 \$
- Osobito brzo se preokret pokaže u sektoru voda: prvo se zagade rijeke i jezera ali nakon određenog povećanja stupnja blagostanja društva, vode su prve koje ponovo postaju čiste.

Kretanje Kuznetzove krivulje u odnosu na dohodak

Sl. 12. Prikaz odnosa prema okolišu i prihoda po glavi stanovnika (EKC - *Environmental Kuznets Kurve*)

Izvor: Zovko, M., Prskalo, G. (n.d.), Okolišna Kuznetsova krivulja i održivi razvoj, <http://www.okon.ba/downloads/zastita/7.%202014%20Zovko%20%20%20kuznjecova%20krivulja.pdf>

- Veza između okolišnih indikatora i gospodarskog razvoja - prvi put definirana od strane Gorssmana i Krügera (1991.) koji su radili *Studiju o utjecaju na okoliš projekta NAFTA*.
- Koncept je populariziran 1992. g., a temeljen je na radovima Shafika i Bandyopadhyay.
- Panayotou je 1993. taj koncept po prvi put nazvao – *Okolišna Kuznetzova krivulja*.
- Nakon toga ovim fenomenom su se bavile mnoge studije koje su uspoređivale različite okolišne indikatore sa gospodarskim rastom pojedinih država i njihovim odnosom prema okolišu.

Okolišni pokret

- Sastoji se od 6 kategorija:
  - ✓ Okolišnih nevladinih organizacija,
  - ✓ Okolišnih novih socijalnih pokreta,
  - ✓ Zelene stranke,
  - ✓ Vlade koje su okolišno osjetljive,
  - ✓ Poslovanje koje je okolišno osjetljivo,
  - ✓ „Zeleni” potrošači.

U Europi, pa i svijetu sve su češći organizirani (u obliku političkog udruživanja kao što je Škotska stranka zelenih) i spontani tj. neformalni okolišni pokreti.

Sl. 13., 14. Primjeri okolišnih pokreta

Izvor: ww.ecoamerica.org

Izvor:

<https://scottishgreenparty.teemill.com/>

„Biosferičke politike”

- Odnosi se na ono što i ekologisti i ekonomisti zovu “*bioregije*”.
- Bioregionalizam počiva na dvije temeljne ideje:
  - 1. da je Zemlja podijeljena u prirodne eko-regije, koje se mogu razdijeliti u manje jedinice, ali koje su sve geograf. i biol. prirodno održive.
  - 2. ideja upozorava na to da bi društva mogla biti raznolikija, a rizik sukoba među ljudima manji, ako bismo živjeli unutar granica bioregija i unutar manjih jedinica, umjesto današnjih granica država-nacija.

- Raspoloživa empirijska evidencija sugerira zaključak da je suvremena globalizacija neodrživa na dugi rok - osim ako ne uvedemo nove institucije i nove primijenjene politike koje će ovladati tim globalnim problemom.
- Društveni ustroj u kojem vlada "*profit pod svaku cijenu*" ne može biti učinkovit regulator ravnoteže između materijalnoga rasta i prirodnih osnova života.

Ekološki otisak - EO

(Ecological Footprint Analysis)

- Dokumentira ljudsku potrošnju prirodnog kapitala, dok analiza ekološkog otiska pruža metriku za usporedbu ekološkog otiska sa raspoloživim biokapacitetom.
- EO se dijeli na:
  - ✓ Vodeni otisak,
  - ✓ Otisak ugljičnog dioksida i
  - ✓ Ekološki otisak u užem smislu.
- Svi oni čine „obitelj otisaka” (*Footprint Family*).

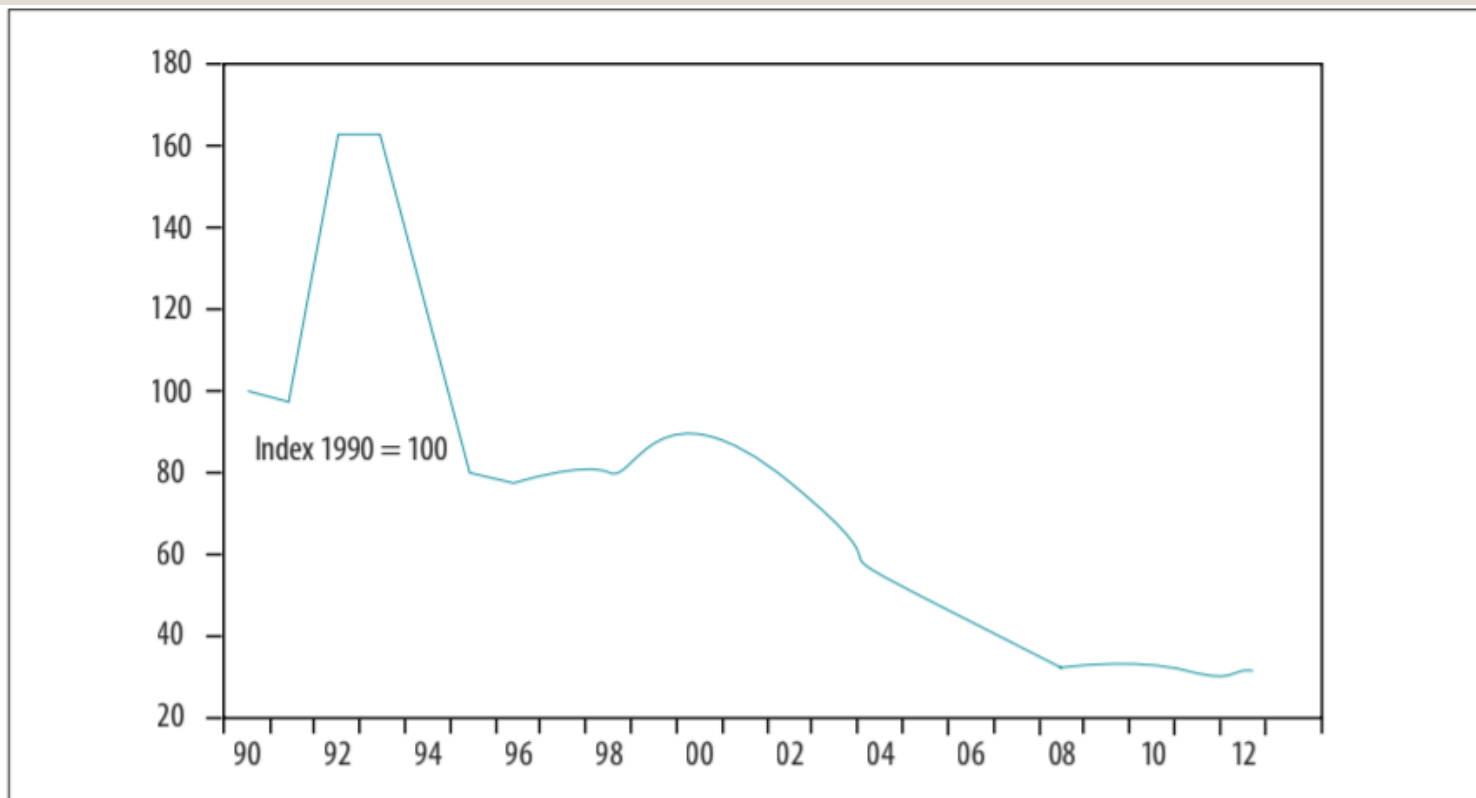

- EO nam pokazuje koliko rastu i opadaju naši zahtjevi nad prirodom u obliku osnovnih ljudskih potreba za vodom, hranom, prostorom, apsorbiranim CO₂, otpadom itd.
- EO npr. vode odnosi se na ukupnu količinu slatke vode korištenu u svakoj točki životnog ciklusa proizvoda ili usluge.
- Također, vodeni otisak se može mjeriti kao ukupna količina vode koju iskoriste pojedinci, zajednica ili poduzeće.
- Da bi se dobio EO koristi se veliki broj podataka koji se preuzimaju iz javnih baza podataka - UN FAOSTAT, UN Comtrade, OECD International Energy Agency i dr.

- Količina resursa koje čovječanstvo u današnje vrijeme potroši i količina oslobođenog otpada i CO₂ u tijeku 1 godine odgovara ekvivalentu 1,5 planeta.
- Uzimajući u obzir da cijelo čovječanstvo koristi prirodne resurse i od njih zavisi, EO je moguće mjeriti za svakoga - pojedinačna osoba, grad, država, regija ili svijet.
- Najpotpunijim se smatraju otisci koji se računaju na nivou države, kontinenta ili globalno.

HRVATSKA I EKOLOŠKI OTISAK

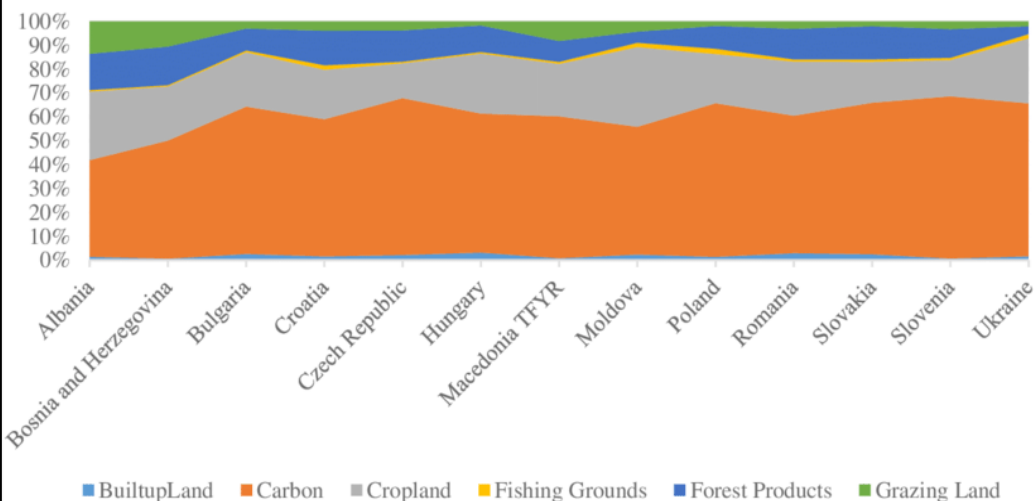
- Očito je da povećanjem BDP-a opada razina CO₂ praćeno od hrvatske neovisnosti do 2012. g.

Sl. 15. Ugljični intenzitet BDP-a (CO₂/BDP) za RH, od 1990. - 2012.

Izvor: Jošić, H., Jošić, M., Jančetić, M., 2016: Testing the environmental Kuznets curve in the case of Croatia, Notitia - časopis za održivi razvoj | . file:///D:/Preuzimanja/04_notitia_2016.pdf.

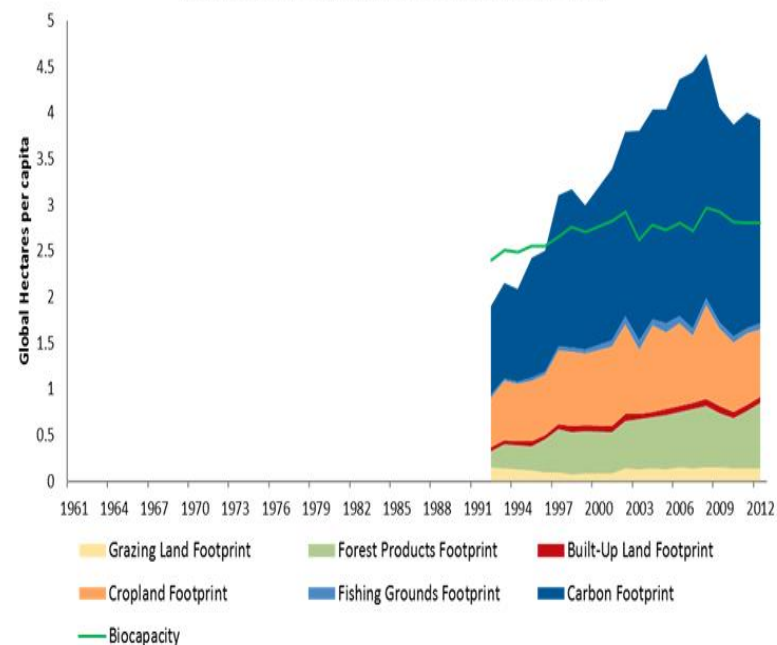
Total Ecological Footprint by country

Sl. 16. Usporedba ekološkog otiska RH u odnosu na druge države, 2013.

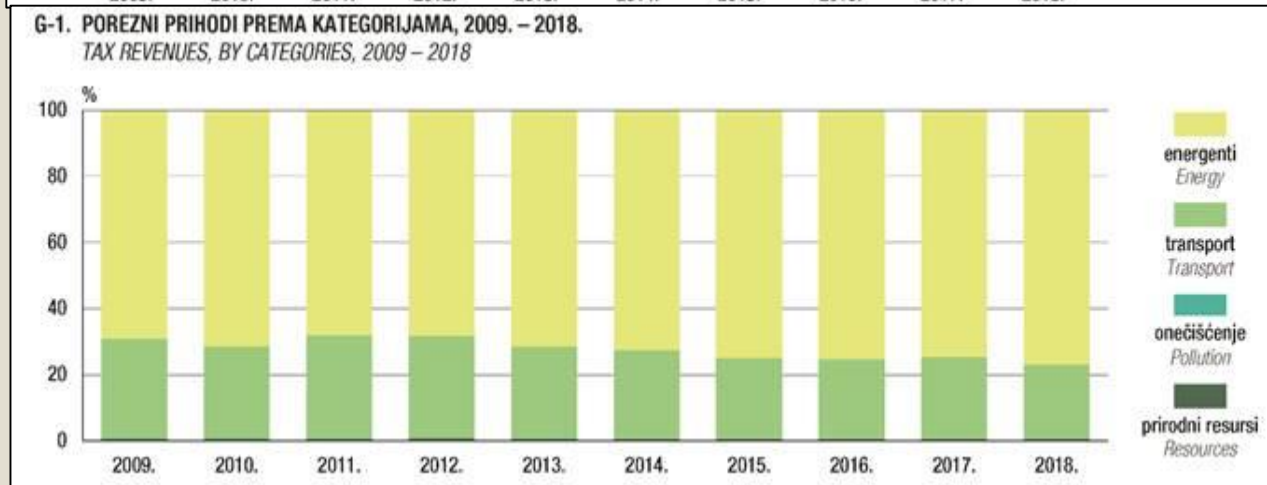
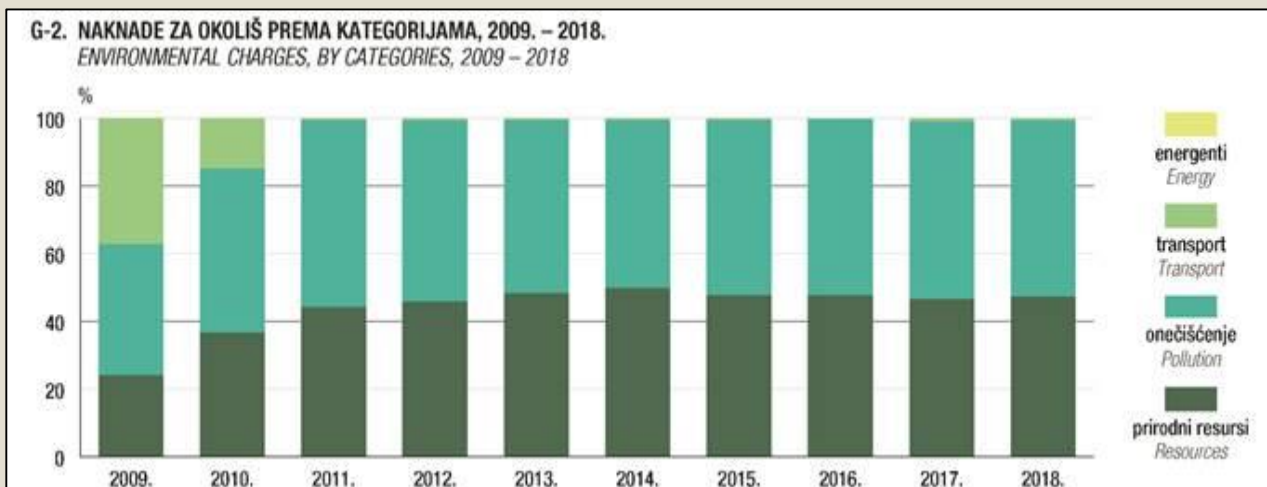
Izvor: https://www.researchgate.net/figure/Total-Ecological-Footprint-by-CEE-countries-and-by-components-1961-2013-share-in_fig1_335773959

Ecological Footprint of Croatia 1992-2012

Sl. 17. Ekološki otisak Hrvatske, 1991. - 2012.

Izvor: <https://fama.com.hr/ekoloski-dug-potrosili-smo-sve-zemljine-resurse/>

- Hrvatska je među državama u EU koja ima neke od najviših poreza i okolišnih naknada.

- Porezi za navedeni period najviše rastu u kategoriji energenata.

Sl. 18. Okolišne naknade i porezi prema kategorijama u RH od 2009. - 2018.

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/06-01-06_01_2020.htm

Rizici za kvalitetu života

- Prema stupnju razvitka - uzevši u obzir okolinu, možemo razlikovati tradicionalne i moderne rizike kvalitete života.
- *Tradicionalni rizici:*
  - ❖ Veliko siromaštvo,
  - ❖ Neishranjenost, onečišćenje vode otpadom,
  - ❖ Zaraza vodom,
  - ❖ Neodgovarajuća opskrba vodom i upravljanje čvrstim otpadom.
- Odnose se na ranije faze razvoja ili na megagradove nižeg stupnja razvoja.
- Takve probleme imaju siromašna društva, jer nedostaje novca za njihovo rješavanje.

Moderni rizici odnose se na:

- ❖ Izlaganje opasnim i otrovnim tvarima,
  - ❖ Industrijskom onečišćenju zraka i vode,
  - ❖ Prometnu zakrčenost,
  - ❖ Buku,
  - ❖ Manjak prostora, te
  - ❖ Urbani stres.
- Oni se ugl. odnose na visoko razvijene megagradove u naprednijim i razvijenijim državama.

Neka alternativna rješenja

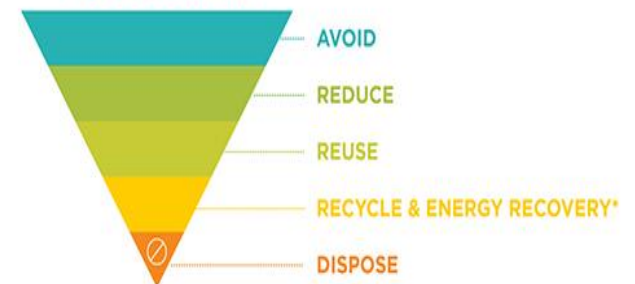
Sl. 19. i 20. Kružno gospodarstvo i pristup tzv. nula otpada

Izvor: <https://zg-magazin.com.hr/kruzno-gospodarstvo/>

Izvor: <https://vancouver.ca/green-vancouver/zero-waste-vancouver.aspx>

It's time to shift our thinking about waste.

ZERO WASTE APPROACH
FOR VANCOUVER

*Recovering energy from organic materials such as food and, in the case of single-use items, compostable packaging

Literatura i izvori

- Anand, V., 2013: *Global Environmental Issues*, 2: 632, DOI: 10.4172/scientificreports.632.
- Babić Krešić, I., 2015: Globalizacija, europeizacija i tranzicija, *Nova prisutnost*, 13/3, 381-409.
- Čiček, J., Čiček, M., 1991: Je li ekološki održivo društvo budućnost ili utopija, *Revija za sociologiju*, XXII, 1, 25 - 34.
- Dominis, Ž., 2006: Posljedice stupanja na snagu Protokola iz Kyota, *Naše more*, 53 (3 - 4).
- Fetahagić, M., 2008: Indikatori održivosti, cjeloviti pristup, *Tranzicija*, vol. 9, br. 19-20, 135 – 146.
- Franc, S., 2015: FDI and sustainable development in EU, *Notitia - časopis za održivi razvoj*, 1, 117 - 133.
- Jošić, H., Jošić, M., Jančetić, M., 2016: Testing the environmental Kuznets curve in the case of Croatia, *Notitia - časopis za održivi razvoj*, file:///D:/Preuzimanja/04_notitia_2016.pd
- Galić, B., 2001: Globalizacija, okoliš i novi identiteti u postmodernoj kulturi, *Politička misao*, XXXVIII, 3, 176 - 185.
- Krznar, T., 2008: Globalizacija kao destruktor identiteta: Primjer okolišnog osiromašenja, *Filozofska istraživanja*, 113, god. 29, 131-143.
- Lay, V., 2007: Održivi razvoj i vođenje, *Društvena istraživanja*, 16, br. 6 (92), 1013 - 1053.
- Lukić, I. (n.d): Analiza ekološkog otiska, Fakultet organizacionih nauka, Beograd, www.cam.rs/2011/2/pdf
- Stiperski, Z., Fuerst-Bjeliš, B., 2003: Problemi i modeli upravljanja okolišem u megagrafovima zemalja u razvoju, *Društvena istraživanja*, 6 (68), 1051-1067.
- Zovko, M., Prskalo, G. (n.d.): Okolišna Kuznjecova krivulja i održivi razvoj, OKON Okolišni konzalting, <http://www.okon.ba/downloads/zastita/7.%202014%20Zovko%20%20%20kuznjecova%20krivulja.pdf>
- DZS, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/06-01-06_01_2020.htm
- Europe Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/greenhouse-gas-emission-trends-6/assessment-3>
- NASA, NASA Earth Observatory, Landsat 8, <https://earthobservatory.nasa.gov/features/pine-island>
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html
- World Meteorological Organization, <https://public.wmo.int/en/media/press-release/provisional-wmo-statement-status-of-global-climate-2016>

Preporuke za daljnje čitanje

- Huwart, J.Y., Verdier, L., 2013: "What is the impact of globalisation on the environment?", u: *Economic Globalisation: Origins and consequences*, OECD Publishing, Paris.
- Mazilu, M. 2009: Globalization - Tourism a Model from Green Economy, *Recent research in Economy*, <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2011/Montreux/>
- Overland, I., 2016: Energy: The missing link in globalization, *Energy Research & Social Science*, 14, p. 122–130. www.elsevier.com
- Prasad K., Vatsal, V., 2013: Impact of Globalization and sustainability in Africa, *Global Journal of Management and Business Studies*, ISSN 2248-9878 Volume 3, Number 8 (2013), p. 923-428., <http://www.ripublication.com/gjmbs.htm>
- Vizjak, M., Vizjak, A., 2015: Tourism, globalisation and sustainable development, u: *Managment, knowledge and learning*, Joint international conference 2015, Bari, Italy

Zahvaljujem na pažnji!